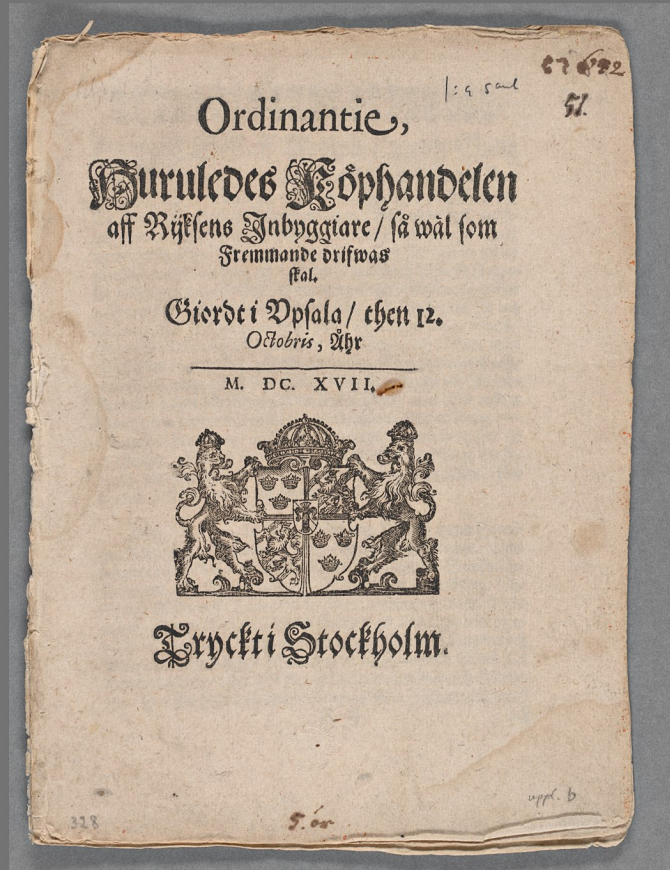


# Ordinantie, Huruledes Köphandelen aff Rijksens Inbyggjare, så wäl ...



SOT // Kungl. förordningar / I. saml.

Tillkomstår 1617

Digitaliserad år 2016



National Library  
of Sweden

67 672

1:9 sand

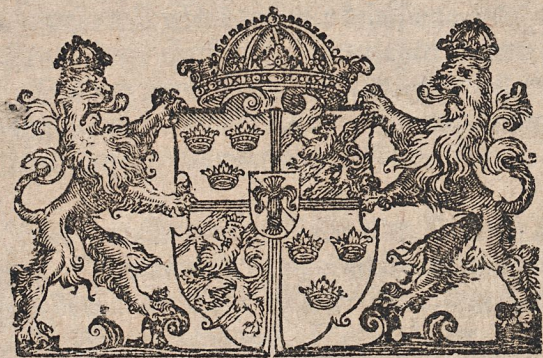
51

Ordinantie,

**H**uruledes **K**öphandelen  
aff **R**ykens Inbyggjare / så wäl som  
Fremmande drifwas  
skal.

Giorde i Upsala / then 12.  
Octobris, Åhr

M. DC. XVII.



Tryckt i Stockholm.

25659

17

Ordinarius

Reverendissimo Patri Archiepiscopo  
Magno

Magno

Magno

Magno

Magno


Magno

M. DC. XVII

Tractatus



7 6 7



**G**ustaff Adolph / medh Gudz  
 Nådhe Sweriges / Göttes och Wendes Ko-  
 nung / Storfurste til Finland / Hertigh vthi Estland och  
 Carelen / Herre vthöfwer Ingermanland / &c. Göre witterligit / at eff-  
 ter som wäret Konungelige Embete enkannerligen kräfwet / at effter-  
 trachte alt thet som Fäderneslandet och thes trogne Inbyggjare lender  
 til wälfärd och förbättring / och twert om at hindra och affskaffa så mye-  
 ket mögeligit / hwadh offick och oordning til theras stadha och ährlige  
 närings förminskelse kan wara upkommin. Så haffue wij för tri-  
 ähr sedan giord en Stadga medh Seglaket och Köphandelen / betrach-  
 sandes then stadha och affsaknadh som hela Riket / och särdeles wäret  
 Köpstädher tagit hafwe / aff then oordentlige Seglakhandel och när-  
 ring / så och annan offick / som många / både Fremmande och Inländ-  
 ske emoot Lagen och skäl niutat och brukat hafwe / men effter många  
 Puncter vthi samma wär Stadga synes behöfwis någhon sompt för-  
 klarung som förändring / thes för hafwe wij then samma medh sine läs-  
 tet öfwersee. Så och uppå thenne Riksdagh medh menige Ståne-  
 dernes / alles theres som wederbödr / Råd och samtycke förändrat / för-  
 bättrat / fullkomligen skeppat och stadgat / såsom följer.

I.

Först / Inge flere eller andre Städer eller Hamner innan Sweris-  
 ges Rike / skole aff Fremmande / hwadan the och wara kunnne / blifwa  
 beseglade och besökte / än thesse effterskreffne / som äre Stockholm /  
 Calmarne / Nydöse / Gidtenborgh / Suderköping / Nörköping / Ny-  
 köping / Westerwijf / Tällie / Gäste / Ubo / Wisborg och Käfle / I lika  
 måtto haffue wij för särdeles orsaker skuld på een tijdh tilgörande pro-  
 uisionaliter tillåtet / at Fremmande mäghe segla til Helsingfors och  
 Borga / kommer någhon Fremmande til någhon annan Stadh eller  
 Namn seglande / i then acht thet at förhandla sitt Godz och Köpsla-  
 gha / then skal hafwa förbrunt Skepp och Gods halffparten under öf-  
 och

och Cronan / och then andra halffve parten vnder then närmeste aff för-  
bemelte Siöstädher.

## II.

Til thet Andra / endogh allom Fremmandom skal wara förbudie  
effter thenne dagh at segla och handla på någre andre Städher eller  
Hambner / än nu sagde är / så skole dogh likwål sielfwe Rijsens In-  
byggare och besittne Borgare fritt och obehindrat måge medh theras  
Skep och Skutor besökia alle Hambner i Sverige / Finland / Lifland  
och Ingermanland / så många som Stadzrätt hafwe / eller framdeles  
bitomma kunne / och vnder Sweriges Crono belagne äre / särdeles tillä-  
te wij Rijsens Inbyggare / som lust och wille hafwe sin handel och nå-  
ring at drifwa in uppå Nyfland / thet the icke allenast skole hafwa tilstånd  
och Privilegium at segla åt Narfwen och Nyen / ther til at köpslagha  
medh Borgerskapet / vthan skole och fritt maghe medh theras godz passe-  
ra fram och åter genom bemelte Städher och Strömer / aff Borgersta-  
pet aldeles obehindrade / Doch war Tull och Accijs oförkränkt / och så  
at handelen i sielfwa Städerna icke drifwes emoot Lagh / eller hwars och  
en Stadz wälfångne synnerlige Privilegier.

## III.

Til thet tridie / Wij hafwe ock både för Landzens så wäl som Stä-  
dernes egen förbättring och tilwext nådigest tilstade och effterlätit / at  
effterreffne Städher / som äre Dreggrund / Bidrneborg / Rammo /  
Ekenäs / Nystadh / Narfwen / Zwangrædi / Jama / Kopurgi / Kärholm /  
Nötaborgh / Paitala / sampt thea Stadhen Wij widh Bidræböön achte  
at byggia låte / skola fritt jämpt förbemelte wære Siöstädher måge segla  
vthlandes til Fremmande Land och Städher / doch medh sådan skäl / at  
Skeppen / Skutorne och Lodierne äre theras egne / och icke hyrde eller  
frachtade / såsom och at Siöfolket äre i Swenske Städher boendes och  
wistandes. Och til thet tridie / at icke någhon Fremmande hafwer Lott  
eller part medh them i samma Skip / eliest befinnes någon aff thesse näst  
wptalde Städers Borgare / som misbruka thenne Seglasens frisheten /  
dragandes andre Fremmande in medh sigh / han skal hafwa förbrucie  
Skep och Godz / halffparten vnder os och Cronan / och then andre halff-  
parten vnder Stadhen / ther som han är boendes vthi.

Til

## IV.

Til thet Fierde/ the Stådher i Norlanden / Hernösand / Blasborgh och Wasa/ sampt flere som här effter Funderas och byggias kunnne/ skole aldeles hafwa all vthlånst Seglation fördragh/ och skal medh theras Seglas här effter således hollas/ at the mäghe besökia hwar andre inbördes medh sine Skep / Skutor och Båtar / Men hwar the wele segla vidare/ så skole alle Ståderne i Wester Norlanden wara förpligtade/ at sökia til Stockholm medh sitt Godz / men Hsterbottens Ståderne skole måge segla / på Stockholm och Åbo / ther at förnytra sine Warur / men til inge andre Hambner eller Ståder i Sverige / Finland / Lijfland eller Ingermanland / effter som aff ålder brukeligit hafwer warit/ doch hafwe wij för synnerligh orsaker skuld tillätie / at Hudwiskwaldz boerne skole mäghe segla vthlendes medh sine egne Skep och Godz/ ehwad för Godz thet ock helst wara kan / anten åtande warur eller annat/ doch medh thesse förord / at Skeppen åre theras egne/ och at icke någhon vthlånst hafwer ther part vthi. Sedan at Sidfolket åre Inlandes boendes. Och til thet tridie / at Skeppen til wårn godhe/ och medh sex Göttinger åt minsto bestyckande åre. Alle andre Skep och Skutor mäghe the bruka och segla medh/ dogh icke vidare och medh större rätt och frihæet / ån andre Wester Norlandz Stådher. Besinnes nu någon aff the Norlenske Ståder / sigh vthi sin seglas anorledes ån föreskrifwit står / förholla/ theras Skep och Godz skal wara vnder os och then Staden Stockholm eller Åbo/ som på samma Landz ort år Privilegerat, til tweckiptes förfallit.

## V.

Til thet Fempte. Och på thet at Norlandz Ståderne mäghe widh macht blifwa/ ock icke aldeles handelslöse / så wele wij härmedh strångeligen förbudie hafwa/ alle andre olaglighe Hambner i Norlanden i så måtto/ at ingen effter thenne dagh skal drifsta sigh at besökia medh sin köpenstap någhon annan Hambn/ ån sielfwa Stådhamnerne/ som nu åre Gäfle/ Hudwiskwald/ Hernösand/ Blasborgh/ Wasa och Tornö/ ock thet medh Borgerskapet och ey medh Lansmannen handla och köpslagha/ och effter Landet år wide / så at Almoghnen icke vthan sin Stadh och affskinat kan besökia Ståderne medh sine warur / så åre

10  
107  
wij ielfinnes medh ether första låta besij Landzens lågenheet och alle wans-  
lige Hambner / så ock flere låglighe orter / ether wij tå wele låta leggia  
Marknas Plager / och tijt in förordna alle the Birkarlar / Landzöp-  
män / Embesmän / så ock alle them som Seglas bruka wela / och ether i  
Landet boor / och endoch wij nu thetta således hafwe förordnat / så wele  
wij doch icke deste mindre / at Borgerskapet så wål i Siöö som Bpstå-  
derne / som sin nåring medh Fiskerij drifwa / måghe så här effter som här  
til medh theras Nåät fiskia i store Siön / och eliest byta sigh til färsk  
Strömming och Torst aff Bänderne för Såd / och them sielswa  
insalta / doch så at ether vnder intet Landzöp drifwes / och at wåra Stå-  
ders i Finlanden och Norlanden särdeles hafwande Privilegier ether  
igenom icke i någhon måtto förkränkes / Gör någon här emoot / och  
anten köpslaghar i andre än Stadzhamnerne / eller medh menige Al-  
mooge / som icke här medh är tillåtet / han skal hafwa förwårkat Skep  
och Godz / halfwa delen vnder os och Cronan / then andra halfwa de-  
len til Stadhen som på samma Hambn eller Landzort är privile-  
gierat.

VI.

Til ether siette / til the Norländske Stådher måghe så wål här  
effter som här til segla icke allenast Bpståderne / vthan och the Swens-  
ske Siöståder medh sine egna Skep / Skutor och Båtar / och på thet  
ethenne friiheet icke må wåra nyttiat aff andre än aff wåre egne vnderstå-  
tare / tå wele wij här medh förbudit hafwa at segla på Norlanden medh  
något fremmande Skep / hyrt eller frachtat / eller ether någhon Bth-  
lånst hafwer part vithi / och ether någhon Fremmande beslås at segla  
dijt / eller någhon Inländsk brukar ether til frachtat Skep / tå skal bådhe  
Skeppet och Godzet wåra Confiscerat , halfsparten vnder os och  
Cronan / och halfsparten vnder Stadhen / ether thet beslås / vthan an-  
seende / aff hwem thet och kan förpassat wåra / och Personen sendes se-  
dan til Stockholm til widare förhöör och ransakning. Och skole för-  
ethensful wåra Stathollare / Fougder och Tullenärer / så och Borge-  
mestare och Råd i Norlandz Stådherne / så snart en Siöö / eller Bp-  
stådz boor ankommer / på thet fliteligaste ransaka ether effter / och ether  
the icke göre sin pliche / eller see medh någon igenom fingern / tå skole  
the dobbelt emoot the andre straffade warda.

## VII.

Til thet swunde / alla Ulandzboor / så ock Finnar / som boor i Kärpo /  
 Kimitto / Lössfala / Naswo / Kimitto / Lenale / sampt i Nylands  
 Skären / som bruka sin Naring medh Fiskerij / Siälafång och Fugla-  
 fångste / sampt medh Boskap / the skola hafwa fritt at segla / och föra  
 theras Fisk / Smör / Wedh / Lhrån / Liäru och Boskap / så och alle  
 andre Bondawarur / til alla Siöstädher i Finland / Estland och Inger-  
 manland / och thet thet medh Borgerskapet förnytra. Men thet the we-  
 la begifwa sigh hiit på then Swenska sidan / så skola the wara förplich-  
 tade / at allena segla til Stockholm / och til ingen annan Stadh eller  
 Hambn / widh Skep och Godz förbrytelse / vnder oss ock Stockholms  
 Stadh til tweffiptes. Doch på thet medh ale Landz köp må hafwas för-  
 dragh / så wele wij medh Ulandzboers och Finnars seglation således hol-  
 lit hafwa / at ingen som åå Landet boor / skal måga vpköpa aff sinne  
 Grannar / Sochn eller Närkezmån någrahanda Warur / medh them  
 at segla til Köpstadz / och them thet förnytra / såsom och ey vpköpa i  
 Stadhen någhot Salt / Klådhe eller annat Köpmans Godz åter at vth-  
 pränga hoos Almoghen / vthan skal sigh allena medh sin eghen Afwels-  
 såliande / så ock til sitt egit hws nödtorfftes vpköpande enslighit och alde-  
 tes åtnöya låta / ty thet någon b: finnes at annorledes handla / så gifwe  
 wij then Stadhen i Finland som samma Sochn är närmest belåggen /  
 tilstånd och Rätt / effter laghligg Kansakning at antasta Skep och  
 Godz / och thet för sin censal beholla / Hwar vthinnan wære Ståthåll-  
 re / Fougder och Befalningsmän them vthan insagor handen låna sko-  
 le. Boor någhon åå Landet / som icke wil öfvergifwa Köpslaghen /  
 then skal flyttia in i Stadhen / medh sin Köpenstaps förbrytelse / som  
 sagdt är. Och thet han oftare blifwer beslagen / taghes åntå thet ofwan  
 vppå i tilbörigit straffe.

## VIII.

Til thet Ottonde / Om rättte Skäriekarlar förordne wij således  
 At ändoch ingen Norlandz Borgare / Ulandzboer eller Finnar / måga  
 på then Swenska sidan widare komma medh theras Skutor ån til  
 Stockholms Bryggia / så skal dochlikwål alle rättte Skäriekarlar  
 fritt och effterlåtet wara / at dragha igenom Strömen / i Stockholm  
 och

698  
och in i Mälaren / medh sin Fisk och Godz / medh sådan skal / at the icke  
lenda til andre Hambner at köpslaga än til Bpstädernes rättte Stadz  
Hambner / hwarest them frutt och tillåtet vara skal / at köpslagha och  
förnytra sin Fisk i Penningar / så wäl som Spanmål och andre Bon-  
dewarur / icke allenast medh Borgare / vthan och medh Landzmån /  
Prester och Bønder / besöker någon annan Hambn i Mälaren än nu  
är sagde / nemligen Upsala / Sigtuna / Eneköping / Westeråhrs / Köp-  
ping / Arbogha / Forsillie / Strängnäs / Mariefridz och Tällie Stadz  
hambner / eller någon annan olagha Hambn i Skåriegården / eller och  
driswer Landzköp / hafwa förbrutt sitt Godz halffparten vnder oss och  
Cronan / och then andra halffparten vnder närmeste Stadh / doch för  
Almogen / som i Roslagen och ther omkring boendes äre / så och en  
part Skårickarlars fattigdom skuld / wele wij hafwa efterlåtet / at then  
Hambnen widh Norretällie / skal blifwa widh mache / ther Landzmån  
mäghe så wäl här effter som här til obehindrat byta sine warur sijn es  
mellan.

IX.

Til thet Nyonde / Och på thet en Wisshett medh öfwerförningen  
vthur Mälaren vara måtte / så at hwarion och enom kunde hwadh  
rätt och tilbörlichkeit är wedersfaras / och Bndersätterna hadhe någhot at  
rätta sijn effter / så wele wij ther medh ( såsom wij ock medh H. Mtt.  
wår elskelighe käre Frwmodher / på H. Rk. Hertigh Carl Philips wår  
elskelighe käre Broders wegne / så och medh H. Rk. Hertigh Johan  
wår elskelighe käre Broder och Swäger äre eens wordne ) at här effter  
skole således hållie warda / at alt thet Godz och Warur som faller och  
köpes i Konungadømmet / thet ware sijn i Bergzlagen eller Städerna  
ne / Koppas / Jern eller hwadh namn thet ock hafwa kan / hwem thet  
och köper eller förer / thet skal altsammans gå och föras på Stockholm /  
ther anten at säljas eller vthskippas / doch må thet Järn / som Bras-  
broo / Forsillia och Strängnäs Borgare vpköpa widh Norastogen  
och Lindesberg / och sedan sendes Siöledes til Forsillie / så wäl som thet  
Jernet / hwilket Almogen i Furstendømmet vpköpa widh Järnbergzla-  
gen / och före om Wintertidh genast äth Furstendømmet / aff Bpstä-  
derne gå och föres på Tällie. Så skal och i lijka måtto alt thet Godz  
som

102  
som faller i Furstendömet / Sudermanland / Närke och Wermland /  
och ther köpes / föres på Tällie / ther anten at Sällias eller vchsteppas.  
Finnes nu någhon som gör här emoot / och förer på Tällie / thet som  
effter thetne Stadga bör gå på Stockholm / han skal hafwa förbrutit  
halffparten vnder of och Cronan / then andra halffparten vnder Stock-  
holms Stadh. Finnes och någhon som emoot samma wår stadga fö-  
rer något Godz på Stockholm / som til Tällie borde gåå / han skal haf-  
wa förbrutit sitt Godz halffparten vnder H. Ke. Hertigh Carl Philipp /  
och then andre halffve parten vnder Tällie Stadh.

X.

Til thet Tijonde / på thet wij och Landzstädherna theste bätre må-  
ge behåldne blifwa / skal Stockholms / så och andre Siöstädhers boor  
här effter wara förbudit / at drifwa någon köpslagan medh Bergsmän  
eller menige Almoge widh Koppur och Jernbergzlaghen / vthan alle-  
nast sielfwe Städherna medh Borgerkapet / Och skola förthen skuld  
alle Bergzlagher besökte / försörgde och förhandlade aff Vpstäderne / som  
liggia widh Mälaren. Srebroo / så och the Städhur i Wester Nor-  
landen bygde äre / Gäfle / Hudwiskswald och Hernösand / eller och  
framdeles Funderas och bygges kunne / Gör någhon här emoot / haf-  
we förbrutit thet Godz han förer / och then som köpte sine Penningar /  
halffparten vnder of och Cronan / och halffparten vnder then närmeste  
Stadh / eller then som på samma Bergzlagh är Privilegeriat. Ther  
emoot skole Vpstäderne hafwa all Vihlänst Seglacion fördragh / och  
Vpstädherna i Konungadömmet belägne / wara förplighadhe at step-  
pa ale sitt Godz och Warur / som the i Konungadömmet effter then för-  
ra punct vpköpa / på Stockholm / them thet medh Stockholms Bor-  
gare förbytra / och åter hwadh the wedertorfwä / til sitt behoff vpköpa.  
Men vpstädherna i Sudermanland skole steppa sitt Godz som i Fur-  
stendömmet faller / på Tällie / och thet medh Tällie Borgare förbytra /  
doch then förre Artikel oförfräncke.

XI.

Til thet elloffte / the wanlighe frimarknader / som här til i Vpstä-  
derne aff Siöstädhernes Borgare äre brukadhe wordne / måge blifwa  
B  
widh

561  
widh macht / så här effter som här til / vndantagandes Hedhemora  
Marknat / hwilken wij här medh aldeles wele affskaffade hafwa.

XII.

Til thet tollfite / Ingen Fremmande eller Bihlänsff aff hwadh  
Land / Stadh eller Ort han kan wara / skal tilstådt eller effterlåtet wara /  
at förrese til Bpstäderne eller i Bergelagerne medh någhon KöpenSkap /  
anten i Marknadstijder eller eliest / hwarthen at handla thet / såsom ey  
heller til at kräffia sin Gåld hoos Adelen eller Borgare / vthan wara  
förpflichtat at förnytra och sålia sitt Godz i näste Siöstadh / tist han  
kommen är / och sitt Godz ankommit hafwer / heller och seohan Tol-  
len är aflagd och betalt / förföge sig medh loff til en annan loffgiffwin  
Siöstadh / thet at förnytra sitt Godz / men effter wål hända kan at wår  
re Vnderfäter aff Adelen och andre / kunne blifwa något skyldighe ge-  
nom sin åhrilighe och Laghlighe handel / och sedan til åfwenyrs icke  
kunne eller wele honom i rättan tijdh befredige / thesfore wele wij här m  
stadgadt hafwa / at så offta sig sådant fall tildrager / och then som skyl-  
digh är / finnes i Stadhen / så må Gåldenären sin skylden är til Råd-  
stugu / in för wår Ståthollare / Borgemästare och Rådth stämme låte /  
och Rätt göra och anamma. Men är Skyldenären åå Landet / eller i  
Bpstäderne sittandes / så skal Gåldenären sig för wår Hoffrätt / eller  
i Westergöthland och Småland för wår Landzhöffdingar beklagha / the  
thet then bestykte Citera oc sedan Rätten öfwer honom skola låta gåå /  
Finnes nu någon at medh någon KöpenSkap dragher i Bergslagen el-  
ler Bpstäderne / eller eliest at bryta emoot thenne Punct / han skal haf-  
wa förbruttit alt sitt Godz han medhfaat / och thet til ett hundrade Da-  
ler Boot / så offta han thet medh beslagen warder / til tweskiptes / os och  
Siöstadhen som thet vthi är interresserat.

XIII.

Til thet Trettonde / at Landz kööp som här til är wandt aff Frem-  
mande at drifwas / skal affskaffas / i så måtto / at ingen skal sig här eff-  
ter vnderstå at besökia Adelens Gårdar / eller köpslagha medh Prestes /  
Fougder / Rytare / Knechter eller Bønder å Landet / myckit mindre  
skal någon Fremmande må vpstå någhot Kram widh Kyrkiegårderna /  
Lingzplagerne eller eliest / som myckit och serdeles i Westergöthland och  
Små

e. d. 462

Småland ssee plågar / en bryter någon emoot thesse Artifel / han skal  
hafwa förbruttit sitt Godz / och then andra sina Penningar of och Sta-  
dhen / som på samma Stadh är Privilegerat / til tweffiptes.

XIIII.

Til thet Fiorconde / The Fremmandes handelsdagh skal wara  
otto wekor / vthi hwilka the fritt och obehindrat måge handla och köp-  
slagha medh wårt Borgerfkap i Siöstäderna / effter Lagh och hwars  
och ens Stadz friisheet och Rätt. Men wil någhon liggia thet lenger /  
han skal böta för hwar wela han thet lenger ligger / Syratiyo Mark of /  
och syratyio Marck Staden / Och är thetta så tilförståendes / at när  
någon Fremmande kommer til någon loffgiffwen Siöstadh / och haf-  
wer thet legat i ätto wekor / skal han icke må dragha vthi en annan Siö-  
stadh / och thet niuta samma wilkor / vthan så snart han hafwer fulän-  
dat samma bemelte friisheet dagar / skal han begiffwa sigh medh Skep  
vthlendes / och thet han sedhan kominer igen / niute lifka friisheet och en  
elieft.

XV.

Til thet Femptonde / Effter och otillbörlighit är / och emoot Lagh /  
at the Fremmande bruka Borgerligh Nährung medh säliande i smått /  
therföre Ordinere och Stadge wij här medh / at ingen Fremmande eff-  
ter thesse dagh skal sälia något Godz / Alne / Lodhe / Tunna eller Snye-  
ketals / som borde sälias Snycke / Skålpunde / Låste och Duffin taals /  
vthan at the förhålle sigh i sin Köpslagan / och elieft effter Sweriges  
Stadzlagh / och hwars och eens Stadz wålfångne Privilegium. I lif-  
ka måtto wele wij här medh förbudhit hafwa allom Fremmandom / at  
föra något Laste Godz / vthur Skeppen / särdeles Salt / Sill / Hum-  
bla och annat slifte / vthan wara förplichtat thet vthur sielfwe Skeppen  
at försälia. Men alt Kramgodz och låste warur skole the vpföra vthi  
Packehuset / så och Wijn och Fremmande drycker vthi wisse Stadz-  
zens thet til förordnadhe Källare. Och them thet / sedhan förco-  
ladhe äre / och Accissen vthlagd / sälie och förnyre effter Laghen och thes-  
ne wår Stadga / hwarsföre och Borgemeistare och Rådth i the Städher  
som sådana Packehws och Källare icke allerede finnes / skole wara för-  
plichtade innan Åhr och Dagh effter thetta Dato at vprätta Packehws  
och Källare / thet the Fremmande sine dricker och Kramgodz i stort försälia  
kunne / wedh tuhundrade Dalers boot til Hospitalet / oc vprätta icke thesse

863  
mindre Bygningen / Finnes sedan någhon Fremmande / som i sin köp-  
slagen bryter emot thette Artikel / han skal hafwa förwert at sitta Godz  
han beslås olagligen at handla medh / vnder Stadhen / och thet vnae wij  
Stadhen til een saak.

### XVI.

Til thet Sextonde / Så är och wåre Städher icke listet til meens /  
then myckne friiheeten som wåre och Adelen / så och andres Tjänare  
bruke och niute / i thet the sitta i Städerna och bruka Borgeligh näring /  
och äre doch listwål exempt och vndantagne för all Borgare tunga / hel-  
ler oansede the inge hws ägha / och thet aff effter Laghen skatta borde /  
så draghas the listwål vnder sådan sken vndan / och Brödhet taghes  
them vthur Munnen / som Stadsens tunga bära skola / såsom thet och  
lätta och närings löshet myckit tilfalle gifwer. Hwarföre sådant mis-  
bruk at affskaffa / så wål som Adelen widh sine Privilegier at holla / ta  
tillåte wij at Adelen måge niuta sine egne Hws och Gårdar i Städerna  
ne frij för Stadsens Tungas / så wide i them ingen Borgeligh Näring  
drifwes / anten medh köp / sål eller handawerk / och thet the någon aff  
sine Tjänare huset at achta / insätta / ta skal han vara i sine Huusbon-  
des såld / eller och eliest wanför / för ålder eller Siwldom skuld / och doch  
åhrlighen om Walbormesso dagh på Rådhsstughun sin bewijs framgå-  
ra / at han allena medh sin Hwsbondes tjänst och lön sigh födder / Alle  
andre i hvars hws the och sitta / och bruke någhon Borgeligh näring /  
skole jempte andre winna Burskap / och swara til all Borgeligh tunga /  
aff sin handel och handawerk / såsom och wåre och Adelen Tjänare /  
som sine egne hws och Gårdar i Städerna hafwe / skole aff samma si-  
ne egne Hws och Gårdar vppeholla Stadsens tunga och beswär / effter  
som Huset och Gården är wårdt och Lagh förmå / och i så måtto skal  
them hwarcken wår tjenst eller annors Paj förswara eller enskylla. Och  
ware wår Ståhollare / Fougde / sampt Borgemestare och Rådhs plich-  
tigh / at hafwa thet ett noga och flitigt vpsende medh / widh wårt straff  
och hembd tilgörandes.

### XVII.

Til thet Siuttonde / Effter och monga sitta på Landet / som  
sigh medh Köpenskap nähre / Städerna til floort förderff och skadha.

2664

Eda wele wij här medh strengelighen förbudhit och befale haffua / allra  
hem som byggia och boop på Landet / och någhon köpenſkap tänckie at  
drifwa / thet ware ſigh ehoo thet wara wil / at the flyttia in i Städerne /  
och winna thet Burſkap effier Laghen / och bliſwa ſedhan boofaſte och  
ſittande i ſamma Stadh. Fördrifter ſigh någhon at göra här emoot / i  
ſå mätto / at han på Landet bliſwandes / icke theſte mindre handlar och  
köpſlaghar / han ſkal haſwa förwerkat förſte / andre och tredje gängen  
Godzet han köpſlaghar medh / halfwe parten vnder oſ och Cronan / och  
halfwe parten vnder näſte Siöſtadh / ſå och ſyratiyo Marek til trefſkip  
tes / Och Målsägghande och Håradhe / Och ware han Målsägghande /  
ſom klaghar på honom / komner han flera gångor igen / tå förwiſſes  
Landet / I lika mätto wele wij ale annat Landz köp förbudit haſwa / aff  
hwem thet och plåghar ſkee / ingen ondantagghen / widh thet ſtraff ſom  
här näſt tilförende ſatt är.

### XVIII.

Til thet Avertonde / Haſwe wij ock här medh wåre Stådher  
Privilegerat, at när någhon Borgare wil resignere och vpsåha ſitt  
Borgereſkap / flyttandes til någhon annan Inlänt Stadh. Eda ſkal  
han gifwa thet Stadhen thet han är ſittandes wthi / Tio Daler för  
hwart öre han ligger i Skatt förre / flyttier han wthländes / tå gifwe för  
hwart öre trettiyo Daler / och thet til hwar tiyonde penning aff ſitt e  
ghendoom / effier godha Wåns Werderning. Elieſt förbindhe wij  
ock / at ingen Wederlägnings Swänner eller Skottmån ſkole i Stå  
derne anammis och lidhas / ey heller någhon Köpſwån tilſtådhias / för  
ån han haſwer ſatt Borgghen för ſigh / at han wil tiåna i ſex åhr / doch  
hwar någhon inſödd Borgare ſom är eller haſwer tiånt i ſex åhr / och  
doch icke aff ehen förmodgenheet at han kan ſtraxt ſättia ſigh nedh och  
bliſwa Borgare / tå tillåte wij at een ſådan må haſwa ſitt wederleggnings  
i Staden at högſte på fyra åhr / men icke lenger / och ey heller någhon  
annan / Och när the fyra åhr förbij äre / ſkole the anten winna Burſkap  
eller wiſka Stadhen / och thet ware Borgemåſtare och Rådhy plichtige  
at holla hand öfwer.

### XIX.

Til thet Nictonde / hån der ſigh at någhon Fremmander wthant

B iij

Imij

565  
Juristes Arfwinge affölle/ och hans rätte Arfwinge sedhan innan Nare  
och år kunne inkomma at vthföra arfwet/ så skal samma Arff werde  
tas så löst som fast/ och taghas ther aff hwar tredhie Penning / för ätt  
någhot vthstādhes. Aff hwilken tredhie Penning kommer op och Cro  
nan til i Kongedömmet/ och Arffursterne i Furstendömmet een halff  
part/ then andre halfwie deelen Stadhen til / Och hafwe åå Stadhen  
mache at löse Huus och liggjande Grund til sigh/ etc.

XX.

Til thet Tiugunde/ Rådhan och en stoor oordning kommer aff  
the många Slektrogher som hollas i alla Stadher vthan ätskildnadt /  
therföre wele wij här medh sådan oordning hafwa affstade och förbu  
dhit/ i så måtto/ at ingen skal hafwa mache i Stadherne at sälia Frem  
mande Dricker/ Wijn/ Nödth/ eller Söl Kanneaals / än wisse för  
ordnadhe Källare/ som äre och hafwa aff ålder warie ther medh Privile  
gerade/ eller och ännu Privilegeras kunne. Och skole förshenskuld  
Borgemästare och Råd i hwario Stadh/ medh första öfwerstå/ huru  
många friställare hwar Stadh nödtorffsttelighen behöfwer / och ther  
effter ordinerataalet/ såsom och affsi the huus och orter / såsom ther til  
kunne wara beqweumlige. Och skal så först wara i hwar Stadh/ en  
Stadzällare/ hwar Stadhen så ligger til/ at han Stadzällare behöf  
wer/ och är aff then förmodgenheet / at han förnä Källare vppeholla /  
hwilken Borgemästare och Råd / anten måge sielfwe vppeholla/ aff  
Stadsens inkomst eller androm Arendere/ sedan skole särdeles hws ther  
medh Privilegeras/ ett/ tw eller flere effter som Stadhen är stoor eller lit  
ten til/ och the skole wara Gåsttagisware i Stadhen/ och förvthan thes  
se skole inge Borgare eller andre/ sälia något Wijn eller någon annan  
Fremmande dryck Kanneaals vth/ medh mindre han wil hafwa för  
wärtat thet Wijn och Fremmande drick/ som han hafwer liggjandes i  
sin Källare/ och ther aff tage Staden halffparten/ then andre halffpar  
ten the som Privilegerade Källare innehafwa och niuta/ doch ingen här  
medh förbudt at köpa Leste och Tunnettaals in/ til sitt eget Hws behoff  
och nödtorff/ eller eliest sälie androm vthi Låster/ Saat eller Tunnor.

Thetta

660

**D**etta alt som föreskrifwit står / hafwe wij således stadgat och  
Ordinerat / och wele och biudhe alswarligen alle wåre Vnderfå-  
tare / enkannerligen BorgerSkapet i Ståderne / så och Freimann-  
mande som sin handel här Inriktas drifwe / at the sigh vthi sin handel  
och KöpenSkap råtte effter thenne wår Stadga / och henne i ingen måte  
to öfwerträde / widh förbemelte straff och wår Konungslige alswarlige  
håmbd tilgörandes / i lika måtto biude och besale wij wår och Riksfens  
Skatmästare / Cammeråd / alle Landzhöfdinger / Ståthollare /  
Fougder / Tullenärer / Befalningsmän / sampt alle andre Officerer  
hår öfwer kan wara eller blifwa betrodde / i synnerheet Borgemästare  
och Rådsmänner i Ståderne / at the medh all macht och flit holla hand  
öfwer thenne wår Stadga / Och alt hwadh här vthi skapat och Ordi-  
nerat är / troligen exsequera och effterkomma / så låart hwarion och  
enom är at vndsty straffet / och wår Konungslige håmbd och wredhe.

Til yttermera wisso / at wij thetta såledhes stadgat hafwe / och we-  
le at thet obrotligen hollas skal / hafwe wij thetta medh wår egen hand  
vnderskrifwit / och witterligie låtet hångia wårt Konungslige Secret  
hår nedan för. Actum Upsala then 12. Octob.

Ahr 1617.



169

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

